

מראי מקומות - מועד קטן

טז.

אגודת הרבנים, או שום ב"ד סמכאי, ולכן יכולין לומר דודאי לא ישלחו הזמנה על דבר קטן ששייך להסתפק דשמא הי' הנתבע משלם להתובע בעצמו, אז ודאי אי"צ לכלול בהזמנה טענת התובע, וצריך הנתבע לבא לב"ד.

ה. דקבעינן זימנא

פי' המאירי, לא שיהא מבהילו לבוא לאלתה, אלא קובעין לו זמן.

ו. זימנא בתר זימנא, דכתי' קראו שם וכו'

ע' בפרש"י בפירושו הדרשה, וכו' הרש"ש דדחוק הוא, וע"ש מה שפי' באופן אחר.

ז. לא מיתחזי כלישנא בישא, דכתי' העיני

כ' הריטב"א, וודאי שלוחו של משה אדם כשר הי', וא"כ ודאי כדין עשה. ומה שאינו חשיב לה"ה, כ' הריטב"א דהיינו כדי שיזדהר כל איניש דלא לתפקר בבי דינא.

ח. ומנלן דמשמתינן

פי' הריטב"א, דהיינו שמנדין למי שלא אתא לדינא אפי' בלשון שמתא, שיש מיתה בו, כדאי' לקמן.

ט. דהכי סברא דגברא רבה

פי' בחי' הר"ן, דאם לא אמר השליח ב"ד בשם איזה ב"ד ואיזה רב אמר לנדוות, אז אין להאשימו אם לא חש לה, דהא י"ל דס"ל דהשליח אמר כן מעצמו, אבל אם אמר ב"ד פלוני, ומ"מ לא חש, ראוי לנדוות.

י. דאכיל ושתי בהדי', וקאי בד' אמות ידי'

ע' בגליוני הש"ס שכ' לחקור האם האיסור לישב בתוך ד' אמות חל גם על המוחרם, שהוא נאסר מלישב בתוך ד' אמותיו של אחר, או דלמא כל האיסור הוא על האחרים, שאסורים הם לישב בתוך ד' אמותיו של המוחרם. ואף דודאי המוחרם מוזהר משום דין לפני עור, אולם יש נפק"מ לענין קטן, לדעת הרשב"א דבאיסורים דרבנן אין איסור ספיי' לקטן, א"כ אם רוצה המוחרם לישב בתוך ד' אמות של קטן, דאין כאן צד של איסור לפני עור, וכל האיסור הוא רק אם יש איסור מצד המוחרם עצמו לישב בתוך ד' אמותיהם של אחרים. עוד הביא נפק"מ אחרת, אי אמרי' דמי שהוא הולך אין לו ד' אמות, וא"כ, אם המוחרם הולך, והאחר עומד או יושב, דכיון שהמוחרם הולך, נמצא שאין העומד או היושב נמצא בתוך ד' אמותיו של המוחרם, אבל מ"מ הרי המוחרם נמצא בתוך ד' אמות של העומד או היושב, ויהי' נפק"מ בחקירה זו, דאם יש לו איסור של עצמו, אז אף ככה"ג יהי' אסור.

א. זו עשירית האיפה שלו

פרש"י, עשירית האיפה שמביא הכהן הדיוט כשמחנכין אותו לעבוד תחלה, וכ' דלאו אקראי דלעיל קאי, אלא מצות כהונה בעלמא, אלמא דלא הי' יכול להקריב עשירית האיפה עד שנטהר מטומאתו. אבל התוס' הרא"ש פי' דס"ל לר' יהודה דכהן שנצטרע ונרפא מתוך החלט, צריך להביא עשירית האיפה לחינוכו, כיום שנתחנך מתחלה לעבודה, מפני שנחשב כמת וכמו שנולד עתה.

ב. ר"ש אומר בבואו יקריב, בזמן שראוי לביאה, וכו'

פי' התוס' הרא"ש, ר"ש חולק על ר"י וס"ל דלא בעי עשירית האיפה לחינוך [לשיטתו דפי' דאי"ז עשירית האיפה הרגילה של חינוך כהנים], אלא אתי קרא לומר דמצורע אינו יכול לשלח קרבנותיו, דהא רישא דקרא במצורע מיירי. ולא משום טומאה אינו יכול לשלוח קרבנותיו, שהרי קיי"ל דטמא שפיר יכול לשלוח קרבנותיו, אלא משום דין אבילות.

ג. מנלן דמשדרינן שליחא דבי דינא ומזמנינן לי'

יש לעי', מה החידוש בזה, למה ס"ד שאין שולחין שליח. וע' בנמוקי יוסף שכ' בשם הראב"ד דלמדין מהא דלא הלך משה בעצמו להזמין לדתן ואבירם, שאין צריכין הדיינין לזלזל בעצמם, וללכת אצל הבעלי דינין להזמין לדין, אלא הבעל דין חייבין לבא אף בהזמנת שלוחים. אבל הריטב"א פי' החידוש באו"א, דכל היכא דלא שלחו לי' הב"ד שליח, אי לא אתי לא חשיב אפקרותא ולא ציית דינא, ואע"פ שהזמינו בעל דינו בעדים. עוד הביא ב' דעות לענין מי הי' השליח, דיש מפרשים שמשה רבנו הי' השליח של ד' להזמין לפניו קרח ועדתו, וי"מ דקרח הי' השליח להזמין לעדתו (וע' בהערת המהדיר בהוצאת מה"ק לענין גירסת הריטב"א בגמרא).

ד. את ופלניא

מה שצריך לומר לו את ופלניא, כ' הריטב"א שהוא כדי שידע מי תובעו בדין, ויזכור אם יש לעשות לו כלום ויפייסנו, וגם שיתן אל לבו מה ששייב לו בדין. וע' בש"ך (ח"מ יא, א), שהביא מהבאר שבע דס"ל דהיכא דהתובע אינו רוצה לגלות טענתו לנתבע קודם שיבואו לדין, הדין עמו ואין צריך לגלות, ומ"מ צריך הנתבע לבוא עמו לדינא. אבל הש"ך חולק עליו, וס"ל דכל זמן שאין התובע מגלה טענתו, אין הנתבע מחויב לבא עמו לדין, דיכול הנתבע לומר דאולי אחרי שאדע תביעותיך אעשה כרצונך, ולא אבא עמך להתדיין כלל. אולם ע' באגרות משה (ח"מ ב, ו), שכ' דאף דקיי"ל כהש"ך, אבל לא בכל מקום צריך התובע לגלות טענתו בהזמנה, דאם הב"ד הוי כמו

מראי מקומות - מועד קטן

טז. (המשך)

טז. רשב"ג אומר, א' מן התלמידים

שנייה ומת, חלקו אינו מופר

ע' בשפת אמת שכ' להסתפק אם ת"ק חולק על דין זה, או רשב"ג אומר דין זה מאליו, ולא לחלוק הוא בא, וצידד דעכ"פ כ"ע מודו דאם חי הוא, אין אחר יכול להפר חלקו, ופליגי רק במת, ע"ש עוד בזה.

טז. וש"מ כאו"א מפר חלקו

כ' התוס' הרא"ש בשם הראב"ד ד"מ דכוונת הגמ' לומר שאם נדוהו ג', צריך ג' להתירו, ואין שנים מהם מתירין אותו. וכ' תורא"ש דאף דודאי הדין כן הוא, אבל לא משמע כן מל' הגמ', אלא ה"פ, כאו"א בפנ"ע מיפר חלקו, ואין צריכין להכנס יחד, ואע"ג דשמתוה בהדדי, לא צריכי בהדדי למשריי'.

יז. אזל א"ל לאבוה, איקפד

פרש"י, לפי תומו אמר לו, ולא משום לישנא בישא. ואף דודאי אסור לספר לשון הרע אף לפי תומו, אבל ביאר החפץ חיים (כלל ז', באר מים חיים ט', במאמר המוסגר) דצריך לומר דלאו הי' אדעת' בשעת מעשה. אבל עדיין קשה, איך קיבל רבי הלשון הרע שאמר ר' שמעון בנו, הא ודאי אין מקבלין לשון הרע אף ממי שמספר לפי תומו. וביאר החפץ חיים (שם), דצ"ל דשמא רבי הוה קים ל' בדרי"ש ברי' כבי תרי דאינו משקה, וכוונת רבי בקבלתו היתה כדי שיהי' מזה תועלת על להבא, שלא ירגיל יותר בר קפרא לומר כן, כי רבי חשב דבר לעוולה באמת, במה שאמר שאין רבי בעולם שיודע דבר זה, דמנא ידע בר קפרא כן לומר כן ולהקטין בזה את גדולת רבותיו, ומשום הכי קבלו.

יח. גזר רבי שלא ישנו לתלמידים בשוק

הק' בהערות להגרי"ש, למה גזר כן, אדרבה, יש ענין לפרסם התורה ברבים (ואף דלמד כן מקראי, מ"מ מסתמא הי' לו איזה סיבה לתקן כן, מאחר שמקודם לכן לא תקנו הכי, וע"כ דמעיך הדין אין איסור בזה, ואדרבה, יש תועלת לפרסם התורה ברבים, ועדיין צ"ע). וביאר דכוונתו היתה, שהיו צריכים לעשות הבתי מדרש במקום צנוע. והיינו, משום דבימי חז"ל עמי הארץ היו מרגישים עצמם נחות דרגא מהת"ח, שהרי היו כמה דינים שתקנו חז"ל כדי להרחיק החברים מהע"ה. וא"כ, אם היו יושבים ושונים בשוק, היו החברים מרגישים הרגשה של התנשאות על הע"ה, וזה סתירה לחכמה.

יא. ומנלן דמפקרין נכסי, דכתי' וכל אשר לא יבא וכו'

כ' רש"י דהפקר ב"ד הפקר ילפי' מכאן לכל דוכתו. ותמה המהר"צ חיות, הא בעלמא ילפי' דין זה מהיקש ראשים לאבות. וביאר דילפי' מיחרם כל רכושו הא דב"ד יכול להפקיר נכסי דאיניש, אבל מה שעשו אינו זוכה כזוכה, זה לא ילפי' משם, ולזה צריכים הא דמקיש ראשים לאבות, דגם ראשים יכולים להנחיל לכל מי שירצו [וע' בים של שלמה ביבמות י'] (ט) דג"כ כ' על דרך זה].

יב. מנדין לאלתר ושונין לאחר ל'

הק' בהערות להגרי"ש, אם לא עשה תשובה, למה צריך לחזור ולשנות נידויו, הא אינו פקע בכדי, וא"כ ממילא נשאר עליו אפי' אם לא שונין. ותי' דאה"נ, מצד הנהגת הדין, אי"צ לחזור ולנדוהו לאחר ל', אלא דלקמן (יז) מבואר דבנידוי חלה בו הקללה גם בעצמותיו, וע"ז חוזרין ושונין קללה שני' עם שופר והכרזה, שתחול בו קללה על קללה.

יג. טוט אסר טוט שרי

פרש"י, דהיינו דאותו שופר שנדוהו יכול להתיר לו, ומישרי ל' בתוך ל' יום. פי' בחי' הר"ן, קמ"ל דלא חיישי דלמא איכא דשמע בנדוי ולא שמע בהיתר, וכשיראה שהן בדלין ממנו ומיד קרבין אצלו, יבוא להקל בנדוי ב"ד, די"ל דמאן דשמע בהא שמע בהא, או אחרים יגידו לו שהתירוהו.

ומש"כ רש"י והר"ן דטוט הוא לשון שופר, כ' הריטב"א בשם תוס' דלא מצינו שופר לענין התרה, ולכן פי' ד"טוט" היינו לשון שנים, כמו טט בכתפי שנים, כלומר, זוג של ת"ח אסרו, וזוג של ת"ח יתירוהו.

וע"ע בריטב"א שם, שהביא מה דס"ל לרש"י דכל היכא דקבעו השמתא לזמן, צריך להתירה אח"כ, ואינה מותרת מאליה, והריטב"א חולק עליו, וס"ל דאחר זמנה ניתרת מאליה, ואי"צ היתר מיוחד.

יד. אבל לאפקירותא, עד דחיילא

שמתא עלי' תלתין יומין

ע' ברי"ף (ח: בדפי הרי"ף) שכ' דמבואר בהמשך הסוגיא דלא קיי"ל כן, אלא כיון דמפייס ל' לבעל דינא, יכולין להפר לו לאלתר.